

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตร
แกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ผู้ศึกษา
ได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อ ดังนี้

1. หลักสูตร
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม
4. รูปแบบของการประเมินผลหลักสูตร
5. โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Curriculum” ซึ่งมีรากฐานมาจาก
ภาษาละตินว่า “Currere” หมายถึง “Running Course” หรือเส้นทางที่ใช้วิ่ง

ส่วน Saylor and Alexander (อ้างใน ขวลิขิต ชูกำแพง. 1551, หน้า 12) ให้ความหมาย
ว่า หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงความตั้งใจด้าน โอกาส เพื่อการจัดการบรรยากาศให้ได้รับ
การศึกษาร่วมกันและสิ่งอื่นๆ โดยมีระยะเวลาและเนื้อหาที่จัดไว้อย่างแน่นอน

นอกจากนี้ ชูศรี สุวรรณ โชติ (2544, หน้า 41) ให้ความหมายหลักสูตรว่า มวล
ประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิต
อยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม

จากทัศนะของนักการศึกษาสามารถสรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า มวล
ประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนเพื่อการพัฒนาตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่คาดหวังและสามารถ
ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ความหมายของการบริหารหลักสูตร

ความหมายของการบริหารหลักสูตรมีผู้ให้ความหมายตามที่มีผู้กล่าวไว้หลายท่านดังนี้
 วิชัย วงษ์ใหญ่ (อ้างใน ขวลิขิต ชูคำแพง, 2551, หน้า 64) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง การวางแผน การควบคุมกำกับดูแล การจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน โครงการวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตรและการสอนโดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้ และตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ สันต์ ธรรมบำรุง (อ้างใน ขวลิขิต ชูคำแพง, 2551, หน้า 64-65) ได้ให้ความหมายของการบริหารหลักสูตร หมายถึง การบริหารงานด้านวิชาการ ซึ่งเปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดใน โรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด การบริหารหลักสูตรนั้นเป็นระบบของหลักสูตร จะต้องบริหารอย่างเป็นระบบระเบียบ และรวมถึงกระบวนการเรียนการสอนด้วย ระบบการบริหารหลักสูตรจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือการวางแผนหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร

จากทัศนะของนักการศึกษาสามารถสรุปความหมายของการบริหารหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง การนำกระบวนการบริหารมาใช้ในขั้นตอนการวางแผนหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร โดยอาศัยบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974 : 7) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย และการพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 33) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตร มีความหมายได้ 2 นัย คือ จัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ และปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้สมบูรณ์ขึ้น

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการปรับปรุงหลักสูตร หรือ การสร้างหลักสูตรใหม่ โดยมีวางแผนเป็นขั้นตอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมี โอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย
ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ

5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกันเอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคมมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐานการติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดวิจารณ์ ตัดสินใจสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนเองและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย รวมทั้งมีเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตลอดจนสามารถเรียนรู้และมุ่งการพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

3. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม

โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม (2553, หน้า 1-2) ได้กำหนดสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษาไว้ ดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม มุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรมควบคู่วิชาการ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่โดดเด่น ดังนี้ ยิ้มง่าย ไหว้สวย รวยน้ำใจ ใช้สอยประหยัด ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ผู้ความเป็นสากล และจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน
3. ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน นำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และในชีวิตประจำวัน
4. พัฒนาระบบบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานและการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล
5. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชนและภาคีเครือข่ายให้เข้มแข็ง พัฒนาสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
2. ผู้เรียนมีผลการสอบระดับชาติตามหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของผู้เรียนในระดับ ม.3 และ ม.6
3. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา และมีการเรียนรู้แบบโครงงาน
4. ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัวโดยใช้เทคโนโลยี และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองได้
5. ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และมีความเป็นสากล
6. ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน
7. มีการบริหารสถานศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
8. สถานศึกษามีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบน และเป็นไปตามเกณฑ์คุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตร
9. สถานศึกษามีการส่งเสริมครูประจำการจัดทำผลงานวิจัย/ผลงานทางวิชาการ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

10. สถานศึกษามีหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่งเสริมผู้เรียนตามอัตลักษณ์ มีการแนะนำแหล่งเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชน สถาบันการศึกษา และสถานประกอบการในท้องถิ่นใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้

11. สถานศึกษามีระบบและกลไกประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ

12. สถานศึกษามีความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน ระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

13. สถานศึกษามีครูเพียงพอ อัตราส่วนครู : นักเรียน เป็นไปตามเกณฑ์ และมีครูครบทุกกลุ่มสาระ และเพียงพอตามแผนชั้นเรียนของโรงเรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ นักเรียนต้องมีความตระหนักในความรักชาติ นับถือพระพุทธศาสนา และมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ในหน้าที่ของตนเองและมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่นด้วย

3. มีวินัย นักเรียนต้องรักษาวินัยอย่างสม่ำเสมอ มีวินัยในตนเองทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน และสามารถปลูกฝังวินัยให้กับผู้อื่นได้

4. ใฝ่เรียนรู้ นักเรียนต้องรู้จักขวนขวายหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ทั้งในห้องสมุดหรือจากสื่อเทคโนโลยีต่างๆ

5. อยู่อย่างพอเพียง ในชีวิตประจำวันของนักเรียนต้องฝึกตนเองให้รู้จักความพอเพียง และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแบบอย่าง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนและตั้งใจทำงานเมื่อได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง

7. รักความเป็นไทย นักเรียนรู้จักอนุรักษ์ความเป็นไทย หวงแหนสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเอง

8. มีจิตสาธารณะ นักเรียนมีจิตสำนึกในการที่จะช่วยเหลือโรงเรียน ครู เพื่อน บุคคลอื่นๆ ด้วยความเต็มใจ และมีจิตอาสาที่จะพัฒนาโรงเรียนหรือชุมชนด้วยความเต็มใจ

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม

ตาราง 1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เวลาเรียน		
	ม. 1 (ชั่วโมง)	ม. 2 (ชั่วโมง)	ม. 3 (ชั่วโมง)
1. สาระการเรียนรู้พื้นฐาน			
1.1. ภาษาไทย	120	120	120
1.2. คณิตศาสตร์	120	120	120
1.3. วิทยาศาสตร์	120	120	120
1.4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	120	120	120
1.5. สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80
1.6. ศิลปะ	80	80	80
1.7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	80	80	80
1.8. ภาษาต่างประเทศ	120	120	120
รวม 8 กลุ่มสาระ	840	840	840
2. สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม	240	240	240
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120
รวมทั้งสิ้น / ปีการศึกษา	1,200	1,200	1,200

ที่มา : โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม (2553, หน้า 4-6)

หมายเหตุ

1. สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม นักเรียนสามารถเลือกเรียนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความต้องการ ความถนัด และความสนใจ ได้ตามจำนวนที่กำหนด จากโครงสร้างที่จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมทุกกลุ่มสาระ

2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักเรียนจะต้องเข้าร่วมและผ่านเกณฑ์การวัดและประเมิน ทั้ง 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมชุมนุมเลือกตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ตาราง 2 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6
แผนการเรียนรู้นั้น วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เวลาเรียน					
	ม.4 (ชั่วโมง)		ม. 5 (ชั่วโมง)		ม. 6 (ชั่วโมง)	
	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2
1. สาระการเรียนรู้พื้นฐาน						
1.1 ภาษาไทย	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.2 คณิตศาสตร์	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.3 พื้นฐาน ชีววิทยา	1.5 (60)	-	-	-		
1.4 พื้นฐาน เคมี	1.5 (60)	-	-	-		
1.5 พื้นฐาน ฟิสิกส์	1.5 (60)	-	-	-		
1.6 พื้นฐาน โลก ดาราศาสตร์ และอวกาศ	1.5 (60)	-	-	-		
1.7 สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	1.0 (40)	1.0 (40)	1.5 (60)	1.0 (40)	1.5 (60)	1.0 (40)
1.8 ประวัติศาสตร์	0.5 (20)	0.5 (20)	1.5 (60)	0.5 (20)	1.5 (60)	0.5 (20)
1.8 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	1.5 (60)	0.5 (20)
1.9 ศิลปะ	0.5 (20)	0.5 (20)	1.5 (60)	0.5 (20)	1.5 (60)	0.5 (20)
1.10 การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	0.5 (20)	0.5 (20)	1.0 (40)	0.5 (20)	1.0 (40)	0.5 (20)
1.11 ภาษาต่างประเทศ	1.0 (40)	1.0 (40)	0.5 (20)	1.0 (40)	0.5 (20)	1.0 (40)
รวม 8 กลุ่มสาระ	480	240	300	240	380	240
2. สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม	160	360	360	360	360	360
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60	60	60	60	60	60
รวมทั้งสิ้น / ปีการศึกษา	700	660	720	660	800	660

ที่มา : โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม (2553, หน้า 7, 11, 15)

ตาราง 3 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6
แผนการเรียนรู้เน้น ศิลป์ – คอมพิวเตอร์)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เวลาเรียน					
	ม.4 (ชั่วโมง)		ม. 5 (ชั่วโมง)		ม. 6 (ชั่วโมง)	
	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2
1. สาระการเรียนรู้พื้นฐาน						
1.1 ภาษาไทย	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.2 คณิตศาสตร์	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.3 วิทยาศาสตร์	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.5 ประวัติศาสตร์	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.6 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.7 ศิลปะ	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.8 การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.9 ภาษาต่างประเทศ	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
รวม 8 กลุ่มสาระ	280	280	280	280	280	280
2. สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม	280	280	280	280	280	280
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60	60	60	60	60	60
รวมทั้งสิ้น / ปีการศึกษา	620	620	620	620	620	620

ที่มา : โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม (2553, หน้า 8, 12, 16)

ตาราง 4 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
แผนการเรียนรู้เน้น ศิลป์ – พาณิชยกรรม)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เวลาเรียน					
	ม.4 (ชั่วโมง)		ม. 5 (ชั่วโมง)		ม. 6 (ชั่วโมง)	
	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2
1. สาระการเรียนรู้พื้นฐาน						
1.1 ภาษาไทย	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.2 คณิตศาสตร์	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.3 วิทยาศาสตร์	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.4 สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.5 ประวัติศาสตร์	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.6 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.7 ศิลปะ	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.8 การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.9 ภาษาต่างประเทศ	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
รวม 8 กลุ่มสาระ	280	280	280	280	280	280
2. สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม	320	320	280	300	220	260
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60	60	60	60	60	60
รวมทั้งสิ้น / ปีการศึกษา	660	660	620	640	560	600

ที่มา : โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม (2553, หน้า 9, 13, 17)

ตาราง 5 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
แผนการเรียนรู้นั้น ศิลป์ – อุตสาหกรรม)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เวลาเรียน					
	ม.4 (ชั่วโมง)		ม. 5 (ชั่วโมง)		ม. 6 (ชั่วโมง)	
	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2	ภาคเรียน ที่ 1	ภาคเรียน ที่ 2
1. สาระการเรียนรู้พื้นฐาน						
1.1 ภาษาไทย	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.2 คณิตศาสตร์	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.3 วิทยาศาสตร์	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
1.5 ประวัติศาสตร์	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.6 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.7 ศิลปะ	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.8 การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)	0.5 (20)
1.9 ภาษาต่างประเทศ	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)	1.0 (40)
รวม 8 กลุ่มสาระ	280	280	280	280	280	280
2. สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม	320	320	320	320	320	320
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60	60	60	60	60	60
รวมทั้งสิ้น / ปีการศึกษา	660	660	660	660	660	660

ที่มา : โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม (2553, หน้า 10, 14, 18)

หมายเหตุ : ของสาระการเรียนรู้มัธยมศึกษาตอนปลาย

1. สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม นักเรียนสามารถเลือกเรียนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามแผนการเรียน
2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักเรียนจะต้องเข้าร่วมและผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินทั้ง 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมชุมนุมเลือกตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน กิจกรรมจริยธรรมกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมสังคมและสาธารณประโยชน์

2. การประเมินผลการใช้หลักสูตรมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญคือ พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรที่จะประเมิน พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไปสำหรับประเด็นในการประเมินนั้น สามารถประเมินได้ทั้งเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร และผลจากการใช้หลักสูตร อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการประเมินส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยนำผลการประเมินระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ เช่น ผลคะแนน NT, O-net, A-net มาพิจารณาทั้งผลประเมินในภาพรวม และผลการประเมินที่แยกรายวิชา และแยกรายมาตรฐาน หากผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดไว้ ควรศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งสาเหตุย่อมเกิดมาจากปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตรนั่นเอง จากนั้นจึงหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

ตาราง 6 ประเด็นเกี่ยวข้องในการประเมินผลการใช้หลักสูตร

บริบทสถานศึกษา (Context)	ปัจจัยของการใช้ หลักสูตร (Input)	กระบวนการใช้ หลักสูตร (Process)	ผลการเรียนรู้ ของผู้เรียน (Product)
<ul style="list-style-type: none"> - วิสัยทัศน์ - พันธกิจ - จุดมุ่งหมายของหลักสูตร - โครงสร้างของหลักสูตร - อัตลักษณ์ - เอกลักษณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - บุคลากร - งบประมาณ - วัสดุ-อุปกรณ์ - ระยะเวลา 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ - การออกแบบและจัดการเรียนรู้ของครู - กระบวนการจัดการเรียนรู้ - สื่อการจัดการเรียนรู้ - การประเมินผลการเรียนรู้ - การนิเทศติดตาม 	<ul style="list-style-type: none"> - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน - การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน - ความสำเร็จในการศึกษาต่อ - คุณลักษณะอันพึงประสงค์ - สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2551 ก, หน้า 66)

จากที่กล่าวมาทั้ง 4 ประเด็นแล้ว สรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรการบริหารหลักสูตร และการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

แนวคิดและหลักการในการบริหารหลักสูตร

เพื่อให้ผู้บริหารมีหลักการที่ใช้ในการบริหารหลักสูตรเพิ่มขึ้น อานาจ จันทร์แป้น (2532, หน้า 111-118) ได้กล่าวไว้ว่า การที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติการเรียนการสอน และการจัดการโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุจุดหมายหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ควรพิจารณาแนวทางต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ (Situation Analysis) หมายถึง การวิเคราะห์สภาพอดีต สภาพปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็นในอนาคต โดยวิเคราะห์จากสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม หลักสูตรและเอกสารหลักสูตร (คู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร) ระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย การศึกษาต่าง ๆ รายงานการวิจัยต่าง ๆ แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด แผนพัฒนาการศึกษาของอำเภอหรือตำบล ฯลฯ

1.2 สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ชุมชน ซึ่งได้แก่ อาชีพของประชาชนในท้องถิ่น (อาชีพที่มีอยู่แล้วและที่ควรจะมี) สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมประเพณี ระดับการศึกษาของประชาชน สภาพความต้องการท้องถิ่น ปัญหาที่กำลังประสบอยู่ จำนวนประชากร จำนวนผู้ให้การสนับสนุนต่อโรงเรียน เช่น เจ้าอาวาสวัด พ่อค้า คหบดี ฯลฯ หน่วยงานอื่น ๆ แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากร ฯลฯ

1.3 สภาพของผู้ปกครอง ได้แก่ อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษา การให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ความต้องการของผู้ปกครองในด้านการจัดการศึกษา ศาสนาของผู้ปกครอง ฯลฯ

1.4 สภาพเกี่ยวกับตัวเด็กนักเรียน ได้แก่ ความสนใจ และความต้องการด้านอาชีพของเด็ก ระดับการศึกษา สุขภาพ สติปัญญาความสามารถ สภาพครอบครัว ฐานะความเป็นอยู่ ปริมาณเด็กที่จะเข้ามาสู่โรงเรียน ภูมิหลังของเด็กด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ เขตบริการสำรวจข้อมูลเด็กที่จบการศึกษาไปแล้ว ฯลฯ

1.5 อาคารสถานที่ พิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้เป็นคือ ความเหมาะสมของอาคาร สถานที่ อาคารประกอบต่างๆ ประโยชน์ใช้สอย ปริมาณพื้นที่ที่มีอยู่ทั้งหมด บ้านพักครู น้กการ แหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ ถนนหนทาง ฯลฯ

1.6 บุคลากร ศึกษาเกี่ยวกับจำนวนบุคลากรทั้งหมดที่มีอยู่ แยกตามเพศ ความถนัด ความคิดเห็น วุฒิ ความสามารถ ทักษะคิดทั่วไป อายุ ความสนใจ ทักษะคิดที่มีต่อหลักสูตรต่อผู้บริหาร เพื่อน นักเรียน ชุมชน ฯลฯ ความต้องการของบุคลากร ปัญหาทางครอบครัว ฐานะความเป็นอยู่ สวัสดิการที่ได้รับ ฯลฯ งบประมาณ ได้แก่ เงินบำรุงการศึกษา เงินงบประมาณ เงินอื่น ๆ ที่ได้รับและที่มีอยู่

1.7 อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด ศูนย์วิชาการ ห้องโสตทัศนศึกษา ความสะอาดในการใช้สภาพของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีอยู่ ความจำเป็นที่จะต้องจัดเพิ่มเติม

1.8 สภาพการจัดการเรียนการสอน สักรวจจากครู สักรวจจากนักเรียน ฯลฯ

1.9 สภาพการจัดองค์การ ความเหมาะสมของการแบ่งสายงานในโรงเรียน สายงานการบังคับบัญชา ฯลฯ

2. การวางแผน (Programme, Project Planning) เมื่อได้วิเคราะห์ถึงสถานการณ์ต่าง ๆ โดยลำดับแล้ว ขั้นตอนต่อไปของการดำเนินการก็คือ การวางแผน ซึ่งเป็นขั้นที่มีความสำคัญมาก เพราะการวางแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ เป็นหัวใจสำคัญของการทำงาน แผนที่ดีหรือโครงการที่ดีย่อมนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่ดีได้ ในการบริหารหลักสูตรนั้น ได้แบ่งการวางแผนงาน/โครงการแยกย่อยออกไปตามลักษณะงานต่อไปนี้

2.1 โครงการเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ โครงการงานหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โครงการวัดผลและประเมินผล โครงการงานทะเบียน โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการงานแนะแนว ทุนการศึกษาและ กยศ. โครงการงานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ โครงการงานวิจัย/งานพัฒนาสื่อและนวัตกรรม/วิทยฐานะ โครงการงานประกันคุณภาพภายใน โครงการงานสารสนเทศฝ่าย ฯลฯ

2.2 โครงการเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน ได้แก่ โครงการส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียน โครงการพัฒนาระเบียงวินัยในโรงเรียน โครงการ To Be Number One โครงการกิจกรรมนอกหลักสูตร โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โครงการยาเสพติดและวินัยจราจร โครงการระบบข้อมูลสารสนเทศฝ่าย โครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงการอาคารสถานที่ ฯลฯ

2.3 โครงการเกี่ยวกับงานอำนวยการ ได้แก่ โครงการงานบุคลากร โครงการงานสารบรรณและธุรการ โครงการงานโครงการพิเศษ โครงการงานปฏิคม โครงการงานโภชนาการและสวัสดิการร้านค้า โครงการงานสาธารณูปโภค โครงการโสตทัศนอุปกรณ์ โครงการศูนย์วิทยบริการ โครงการงานประกันคุณภาพภายใน โครงการงานสารสนเทศฝ่าย ฯลฯ

2.4 โครงการเกี่ยวกับงานแผนงานและงบประมาณ ได้แก่ โครงการแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โครงการงานสารสนเทศโรงเรียน โครงการประกันคุณภาพ โครงการงานการเงินและบัญชี โครงการงานพัสดุ สินทรัพย์และสิทธิประโยชน์ โครงการงานยานพาหนะ โครงการสารสนเทศฝ่าย โครงการงานประกันคุณภาพภายใน ฯลฯ

2.5 โครงการเกี่ยวกับงานชุมชนภาคีเครือข่าย ได้แก่ โครงการงานประชาสัมพันธ์ โครงการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการชมรมศิษย์เก่า โครงการชมรมผู้ปกครองและครู โครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการสวัสดิการครูและนักเรียน โครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัย โครงการงานประกันคุณภาพภายใน โครงการงานสารสนเทศฝ่าย ฯลฯ

3. การดำเนินการ (Implementation) หมายถึง การดำเนินงานตามแผนหรือโครงการที่วางไว้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

3.1 ระยะเตรียมดำเนินการ สิ่งที่จะต้องพิจารณาในขั้นนี้คือ การประชุมบุคลากรเพื่อชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ การสร้างแรงจูงใจบุคลากรด้วยวิธีการต่าง ๆ การมอบหมายสั่งการ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดทำปฏิทินดำเนินการ การชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ ฯลฯ

3.2 ระยะดำเนินการ สิ่งที่ควรคำนึงถึงขั้นนี้คือ การประสานงานที่ดี การประชุมปรึกษาหารือเมื่อเกิดปัญหา การติดตามการให้กำลังใจ การชี้แจงข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขระหว่างดำเนินการ

4. การประเมินโครงการและการรายงานผล การประเมินแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

4.1 ประเมินระยะก่อนดำเนินการ

4.2 ประเมินในระหว่างดำเนินการอยู่

4.3 ประเมินในระยะสิ้นสุดโครงการแล้ว

จากที่แนวคิดและหลักการที่กล่าวมานั้นสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการบริหารหลักสูตรมีดังนี้คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ การวางแผน การดำเนินการ การประเมินและการรายงานการดำเนินการ

สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม มุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม ควบคู่วิชาการ มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ พัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ได้รับความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาโรงเรียน สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีและการบริการที่ส่งเสริมผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ

4. รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

ในการประเมินหลักสูตร โดยมากมักมีรูปแบบ (Model) ต่างๆ เพื่อการประเมิน เช่น รูปแบบที่ยึดเป้าหมายเป็นฐาน (Goal Based Model) ตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, 1949) โพรวัส (Provus, 1971) รูปแบบตอบสนอง (Responsive Model) ตามแนวคิดของ สคริฟเวน (Scriven, 1973) สเตค (Stake, 1975) รูปแบบที่ยึดผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Model) ตามแนวคิดของ ไฮสเนอร์ (Eisner, 1975) และรูปแบบที่ยึดการตัดสินใจ (Decision Making Model) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) ที่เรียกว่า CIPP Model การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนคอยเต่าวิทยาคม อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้รูปแบบการประเมินของ Daniel L. Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model โดยมีรายละเอียดดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553 : 31-32)

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรรู้ว่าสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง มีความต้องการ หรือปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรบ้างที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษา และสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไร ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรหรือสรรพกำลังต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างไร จะขอความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่งภายนอกดีหรือไม่ อย่างไร ประเด็นการประเมินครอบคลุม เกี่ยวกับงบประมาณ อาคารสถานที่ คุณลักษณะ / คุณวุฒิ/ คุณสมบัติ/ประสบการณ์ของผู้บริหาร ผู้สอน / จำนวน คุณภาพของผู้เรียน / พื้นฐานความรู้ผู้เรียน สื่อ วัสดุ / อุปกรณ์/ หนังสือตำรา เอกสารหลักสูตร การสนับสนุนส่งเสริมของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เวลาและช่วงเวลา

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นจุดเด่น จุดอ่อนหรือจุดที่ควรพัฒนาของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวังเอาไว้ หรือจุดเด่นจุดอ่อน หรือจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานในการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป ฉะนั้นจึงต้องมีการจดบันทึกผลการประเมินกระบวนการนั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีการหลายๆ วิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศ การกำกับติดตาม การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายจะตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่คาดหวังเอาไว้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ สมรรถนะ และคุณธรรมจริยธรรม เจตคติ รวมทั้งความสามารถในการนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ ประสพการณ์ สมรรถนะ จากการเรียนการสอนในหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงได้หรือไม่อย่างไร อาจทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมพัทธ์กับหลักสูตรอื่นที่มีอยู่ก็ได้ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ ความสามารถในการปฏิบัติ พฤติกรรม

รูปแบบการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงใช้รูปแบบการประเมินของ Danial L. Stufflebeam เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตร เนื่องจากรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model เป็นรูปแบบการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้านของหลักสูตรอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ ไม่เน้นการวิเคราะห์จุดใดจุดหนึ่ง แต่เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความต่อเนื่องทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรการพิจารณาใน 4 ด้าน คือ

1. การประเมินบริบท (C : Context Evaluation) เป็นการประเมินความสอดคล้องชัดเจนของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน/สังคม เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างรายวิชา รายวิชาที่เปิดสอน และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (I : Inputs Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยบุคลากร งบประมาณ ทรัพยากร และระยะเวลาตามหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน งบประมาณรายจ่ายต่าง ๆ อุปกรณ์การเรียนการสอน สถานที่ ระยะเวลาในการดำเนินการ และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

3. การประเมินกระบวนการ (P : Process Evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร จัดการเรียนการสอน พฤติกรรมของผู้สอน/ผู้เรียน ตลอดจนการบริการต่างๆ

4. การประเมินผลผลิต (P : Products Evaluation) เป็นการประเมินการศึกษาต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และความพึงพอใจที่มีต่อผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมของผู้เรียนในการนำความรู้ในหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

การวางแผน

ได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของการวางแผนไว้ในหลายทัศนะต่าง ๆ กัน เช่น ชนกร เอกเผ่าพันธุ์ (2543, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า หมายถึง กระบวนการกำหนด

วัตถุประสงค์ในอนาคตและกำหนดกิจกรรมที่จะกระทำในอนาคตเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ต่าง ๆ และการกำหนดแนวทางการกระทำ หรือแผนงานต่าง ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อจะให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

ส่วน ชงชัย สันติวงษ์ และ สดใส กิตติจิตต์ (ม.ป.ป., หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลหรือองค์การทำการตัดสินใจไว้ล่วงหน้า เกี่ยวกับการกระทำบางอย่างที่จะกระทำในอนาคต กระบวนการดังกล่าวจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นชุดต่อเนื่องกัน ซึ่งบางขั้นตอนอาจเป็นเรื่องที่ต้องทำทันทีเพื่อที่จะให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการได้ การวางแผนถ้าหากสนใจทำและทำได้ถูกต้อง จะเป็นสิ่งที่คุณค่ายิ่งสำหรับองค์การในอันที่จะช่วยให้้องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

เช่นเดียวกับ อนันต์ เกตุวงศ์ (2543, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่าการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ วิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้ คือ จะทำอะไร ทำไมจึงต้องทำ ใครบ้างที่จะทำ จะทำเมื่อใด จะทำกันที่ไหนบ้าง และทำกันอย่างไร การกำหนดว่าจะทำอะไร อย่างไร ดังนั้นแผนจึงเป็นผลผลิตของการวางแผนซึ่งจะต้องมีวิธีการกระทำเป็นกระบวนการขั้นตอน

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้ศึกษาขอสรุปความหมายของการวางแผนว่า เป็นการกำหนดวิธีการสำหรับอนาคตอย่างมีหลักเกณฑ์ และทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญและประโยชน์ของการวางแผน

เป็นที่ยอมรับกันว่า การบริหารหรือการจัดการเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย การวางแผนเป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของผู้บริหาร หากผู้บริหารได้มีการวางแผนในเรื่องต่าง ๆ ไว้เป็นแนวปฏิบัติแล้ว ย่อมทำให้เกิดผลที่ดี ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการวางแผนไว้ในหลายทัศนะ พอสรุปได้ดังนี้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543, หน้า 8 – 9) กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

1. การวางแผนเป็นหน้าที่อันดับแรกของผู้บริหาร การบริหารจะต้องทำ การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงานและการควบคุม
2. การวางแผนและแผนเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ผู้ปฏิบัติตามแผนสามารถศึกษาเรียนรู้วิธีการขั้นตอน และกระบวนการทำงานได้จากแผนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ ดังนั้นจึงช่วยให้การทำงานของเขามีความเป็นไปได้อย่างมาก ทั้งเป็นที่เชื่อว่าจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานด้วย แผนจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานและองค์การ

3. แผนและการวางแผนเป็นตัวกำหนดทิศทางและความรู้สึกในเรื่องของความมุ่งหมายสำหรับองค์กร ให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้รับรู้ นอกจากนี้แผนยังเป็นกรอบสำหรับการตัดสินใจให้ผู้ปฏิบัติงานได้อย่างดี จึงสามารถป้องกันมิให้มีการตัดสินใจแบบเพื่อแก้ปัญหาแต่ละครั้งไปเท่านั้นด้วย

ทวี ทิมขำ (ม.ป.ป., หน้า 11) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้การบริหารงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสะดวก
2. ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เวลา และแรงงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และของหน่วยงานเอง หมายความว่า ช่วยให้การบริหารงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ทำให้หน่วยงานล่าง ๆ ลงมาเข้าใจวัตถุประสงค์เฉพาะของหน่วยงานได้ดียิ่งขึ้น และสะดวกในการกำหนดแผนงานย่อยในระดับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนงานใหญ่ของหน่วยงานได้อย่างถูกต้อง
4. ช่วยให้หัวหน้างาน หรือฝ่ายบริหารงานของหน่วยงานคาดหวังถึงผลงานที่จะเกิดขึ้นตามแผนได้อย่างถูกต้อง หรือใกล้เคียงกับแผนมากที่สุด
5. หากมีอุปสรรคข้อข้องที่จะมีขึ้นในอนาคตหรือระหว่างการใช้แผนนั้น ๆ ก็สามารรถแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่

ทางด้าน ชงชัย สันติวงษ์ (2538, หน้า 37) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนไว้ดังนี้

1. ช่วยในการวิเคราะห์หาโอกาสต่าง ๆ หรือค้นหาปัญหาที่อาจมีขึ้นได้ในอนาคต
2. ช่วยในการปรับปรุงให้กระบวนการตัดสินใจมีคุณภาพดีขึ้น
3. ช่วยกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ในอนาคต
4. ช่วยประกันหรือช่วยให้มั่นใจถึงความอยู่รอดขององค์กร

กล่าวโดยสรุป การวางแผนเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานในองค์กร ทำให้ผู้บริหารงานบรรลุผลสำเร็จเป็นอย่างดี และยังสามารถช่วยให้ผู้บริหารแก้ปัญหาทั้งหลายทั้งปวงได้ ดังนั้นองค์กรใดที่ได้วางแผนเป็นอย่างดี และเป็นระบบแล้วจะช่วยให้งานประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวางแผนหลักสูตร

ความหมายของการวางแผนหลักสูตร มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการวางแผนหลักสูตรไว้หลายแนวทางดังต่อไปนี้

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของการวางแผนหลักสูตรไว้ว่า เป็นสิ่งที่ต้องกระทำในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรในโรงเรียนและ

บุคลากรอาชีพต่าง ๆ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ช่วยกันตัดสินใจว่า โครงการควรเพิ่มเข้ามาในหลักสูตรหรือไม่ โครงการเก่านั้นหรือปรับปรุงเพื่อให้ใช้ได้ในการเรียนการสอน

ส่วน กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543, หน้า 22-35) กล่าวว่า การวางแผนหลักสูตร หมายถึง แนวปฏิบัติการเรียนการสอนในแต่ละวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้ที่ครูจัดให้นักเรียนตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ลักษณะเป็นแผนระยะยาวตลอดจนภาคการศึกษา หรือปีการศึกษา จากที่กล่าวมาทั้งหมด พอสรุปได้ว่า การวางแผนหลักสูตร หมายถึง การเตรียมการไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับหลักสูตรที่จะนำไปใช้ในอนาคตว่า จะทำอะไร อย่างไร ดังนั้นการวางแผนหลักสูตรจะต้องมีวิธีการทำอย่างเป็นระบบ

การปฏิบัติตามแผน

การนำแผนไปปฏิบัติ หรือขึ้นปฏิบัติตามแผนนั้น จะต้องจัดลำดับของการดำเนินงานตามแผนให้สอดคล้องกันด้วย แผนต่าง ๆ จะต้องมีความเกี่ยวเนื่องกัน โดยมีเวลาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเชื่อมโยงการทำงานตามลำดับขั้นของแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน จึงจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น

ทวี ทิมขำ (หน้า 32) ได้เสนอไว้ว่า ในการนำไปปฏิบัติจะต้องมีรายละเอียดต่าง ๆ มากขึ้น ดังนั้นกิจกรรมที่จะนำมาปฏิบัติจะต้องมีแสดงไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นจะต้องแบ่งงานในแผนออกเป็นหมวดหมู่ และจะต้องมีรายละเอียดเพียงพอในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. กิจกรรมที่ต้องทำคืออะไร
2. ใครคือผู้ดำเนินงานเหล่านี้
3. ทรัพยากรหรือปัจจัยที่ใช้คืออะไร
4. เป้าหมายที่ต้องทำให้สำเร็จคืออะไร

ทางด้าน ศลิษา ภมรสถิต (2547, หน้า 49-50) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยใช้วงจรเดมมิง ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) ขั้นตอนแรกเป็นการวางแผน ซึ่งประกอบด้วยการศึกษากระบวนการหรือปัญหาต่าง ๆ การระบุปัญหา และการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา

2. การนำแผนไปทดลองปฏิบัติ (Do) ขั้นตอนนี้เป็น การนำแผนซึ่งกำหนดไว้ในขั้นตอนแรกไปทดลองปฏิบัติและวัดผลที่เกิดขึ้น ในขั้นตอนนี้ควรมีการประกาศให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงแผนและวิธีปฏิบัติ ตลอดจนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้

3. การตรวจสอบ (Check) ขั้นตอนนี้เดิมใช้คำว่า ตรวจสอบ (Check) แต่ใน ค.ศ. 1990 เดมมิงได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า ศึกษา (Study) แทน เนื่องจากต้องการเน้นว่าเป็นการวิเคราะห์แผนที่นำไปทดลองปฏิบัติว่า ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาใดเกิดขึ้นบ้าง และควรแก้ไขอย่างไร

4. การปฏิบัติ (Action) ขั้นตอนนี้เป็น การนำแผนซึ่งผ่านการทดสอบและแก้ไขแล้วไปปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพ เมื่อขั้นตอนนี้เสร็จสิ้นลงและมีการประเมินผลของการนำไปปฏิบัติจนเป็นที่พอใจ หลังจากนั้นจะมีการกลับไปยังขั้นตอนแรกของวงจรเพื่อระบุปัญหาใหม่และกำหนดแผนเพื่อใช้แก้ไขปัญหาต่อไป การปฏิบัติเช่นนี้สามารถทำให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)

การปฏิบัติงานตามแผนหรือการนำแผนไปใช้เป็นขั้นที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าขั้นการวางแผน เพราะถ้าหากได้มีการวางแผนกันอย่างดี ถูกต้อง สมบูรณ์ แต่ไม่มีการนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติ ไม่มีความรู้ความสามารถไม่อาจปฏิบัติตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดขึ้นก็ย่อมไม่ดีเท่าที่ควรหรืออาจล้มเหลวก็ได้ ดังนั้นการดำเนินการตามแผนเป็นจึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานตามหลักสูตร (การนำหลักสูตรไปใช้) อานาจ จันทรเป็น (2541, หน้า 75) ได้ให้แนวคิดในการนำหลักสูตรไปใช้จะสำเร็จลุล่วงไปได้ต้องอาศัยส่วนประกอบใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ ตัวครู ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการที่จะปรับปรุงการสอนของตน ผู้บริหาร ซึ่งจะเกี่ยวข้องในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือ นิเทศ และติดตามแผนงาน ที่ได้มีการออกแบบอย่างมีระบบ รวมทั้งแผนงานนั้นจะต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และข้อจำกัดต่างๆ ด้วย การปฏิบัติตามแผนการประกอบด้วยกิจกรรม 2 ประเภท คือ

1. การเตรียมดำเนินการ เป็นการเตรียมพร้อมทั้งด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่
2. การดำเนินการ เป็นขั้นตอนของการปฏิบัติตามแผน ตามขั้นตอน วิธีการและใช้ยุทธศาสตร์ทุกประการ

การประเมินผล

ความหมายของการประเมินผล นักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ดังนี้

สุภาพร พิศาลบุตร (2543, หน้า 216) ได้สรุปความหมายของการประเมินผลว่าการประเมินผลนั้นเป็นกระบวนการจัดรูปแบบ รวบรวม วิเคราะห์และเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เพื่อการวินิจฉัยตัดสินแนวทางเลือกเพื่อการดำเนินงานแผนงานและโครงการต่างๆ

ส่วน เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2545, หน้า 84) ได้ให้ความหมายของการประเมิน หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ ขณะที่ อนันต์ เกตุวงศ์ (2543, หน้า 317) ได้นิยามความหมายของการประเมินว่าเป็นการตรวจสอบและวัดสิ่งที่แผนได้

กำหนดไว้ในขั้นของการวางแผน และเมื่อนำแผนไปดำเนินการแล้ว สิ่งที่เปลี่ยนและเกิดขึ้นนั้น เป็นไปตามที่กำหนดและคาดหมายไว้เพียงใด หรือแตกต่างกันเพียงใด ด้วยเหตุผลอะไรบ้าง เป็นเหตุผลจากปัจจัยภายนอกหรือภายในของแผนอย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อผู้วางแผนจะได้นำไปพิจารณาและใช้ประกอบการตัดสินใจต่อไป

ดังนั้น สรุปได้ว่าการประเมินผล หมายถึง รวบรวม วิเคราะห์และเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อการวินิจฉัยตัดสินใจเลือกเพื่อการดำเนินงานต่อไป

ประโยชน์และความสำคัญของการประเมินผล

เนื่องจากการประเมินคือการวัดและประเมินสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และผลผลิตหรือผลงาน รวมทั้งผลกระทบของแผนและสิ่งที่แผนได้กระทำเกิดขึ้นด้วย อนันต์ เกตุวงศ์ (2543, หน้า 323) ได้พูดถึงประโยชน์ของการประเมินผลว่า การประเมินผลมีทั้งความสำคัญและประโยชน์ กล่าวคือ ถ้าเป็นผลในทางบวกหรือเป็นไปตามที่คาดหมายไว้ในแผน สิ่งที่กำหนดไว้หรือคาดหวังไว้ ไม่ว่าจะเป็วิธีการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน แนวทางปฏิบัติ ระเบียบกฎเกณฑ์ หลักการ ทฤษฎี และเทคนิคต่าง ๆ ทั้งในการบริหารและการปฏิบัติงานย่อมถือเป็นแนวทางหรือตัวอย่างที่จะนำไปใช้เพื่อขยายผลต่อไป

ทางด้าน เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2545, หน้า 85) ได้บอกถึงประโยชน์และความสำคัญของการติดตามและประเมินผลไว้ดังนี้

1. ทำให้เกิดระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพราะผลย้อนกลับจะช่วยให้เกิดแผนที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น
2. ทำให้ได้งาน/โครงการที่เหมาะสม มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและเกิดผลตามเป้าหมาย
3. กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติมีความกระตือรือร้น มีความเอาใจใส่และระมัดระวังในการปฏิบัติงาน อยู่เสมอ เปรียบเสมือนสัญญาณกระตุ้นและระวังภัย
4. ทำให้ทราบผลสำเร็จที่ควรภาคภูมิใจ หรือปัญหา อุปสรรค เพื่อจะได้ส่งเสริม แก้ไข ปรับปรุง ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

จะเห็นได้ว่า การประเมินผลมีประโยชน์และความสำคัญสำหรับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ เพราะจะทำให้ทราบถึงว่าขั้นตอนใดบ้างที่มีปัญหา เพื่อที่จะได้แก้ไข ปรับปรุง และให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

ขั้นตอนของการประเมินผล

ขั้นตอนของการประเมินผลจะต้องมีจุดเริ่มต้นของการกระทำและดำเนินไปโดยใช้เวลา และทรัพยากรต่าง ๆ ไปสิ้นสุดลง ณ เวลาหนึ่ง ซึ่งคล้าย ๆ กับการเดินทางว่าจะออกเดินทางเมื่อใด ไปโดยพาหนะอะไร ใช้เส้นทางไหน และจะถึงจุดหมายเมื่อใด

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543, หน้า 326) ได้สรุปเกี่ยวกับขั้นตอนของการประเมินดังนี้

1. กำหนดความมุ่งหมายของการประเมินว่าจะประเมินอะไร และจะเอาผลการประเมินใช้ทำอะไรบ้าง
 2. กำหนดข้อมูล ลักษณะ และแหล่งข้อมูล ว่าเป็นข้อมูลประเภทใด ในลักษณะปริมาณ หรือคุณภาพ เป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นความคิดเห็นหรือทัศนคติ และจะเก็บข้อมูลได้จากแหล่งไหน
 3. กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล ลักษณะของข้อมูลจะช่วยให้ผู้ประเมินสามารถกำหนดวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ว่าจะใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การออกแบบสอบถามหรือการจัดเก็บจากห้องสมุด เป็นต้น
 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ออกไปหาข้อมูลตามแหล่งที่กำหนดไว้โดยใช้วิธีการที่เตรียมไว้ในข้อ 3
 5. การจัดทำข้อมูลดิบให้เป็นสารสนเทศที่เหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ตามที่ต้องการ เช่น การทำข้อมูลให้เป็นไปตามต้นแบบของการตัดสินใจ
 6. การแปลความหมาย และการนำเอาผลการประเมินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- ดังนั้นจึงขอสรุปว่า ขั้นตอนของการประเมินผลนั้นจะต้องมีการประเมินอย่างเป็นระบบ โดยจะต้องมีการวางแผน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผล

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542, หน้า 106) ได้นิยามความหมายของการประเมินหลักสูตรว่าเป็นกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล นำผลมาใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้ กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อทำข้อบกพร่องหรือปัญหา และพิจารณาคคุณค่าของหลักสูตร

จากความหมายของการประเมินหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการในการพิจารณาคัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้นว่ามีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไขเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรแต่ละจุด แต่ละขั้นตอนมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันไป ซึ่งจะขอยกตัวอย่างของจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (อ้างใน สุนีย์ ภูพันธ์, 2546, 1sokh 250) ได้อธิบายถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร
2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรหลักสูตรต่อไปอีกหรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด
4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตรหลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วหรือไม่อย่างไร

ในขณะที่ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542, หน้า 106) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เพื่อตรวจสอบ หาวิธีการ ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร
2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
3. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตรการนิเทศการศึกษา

กระบวนการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการพิจารณาคูณค่าหรือค่านิยมของหลักสูตร ขั้นตอนหรือวิธีการประเมินจึงมีความสำคัญมาก ซึ่งนักศึกษาหลายคนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรดังนี้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 256-257) ได้อธิบายถึงกระบวนการของการประเมินหลักสูตรดังนี้

1. ขึ้นกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน การกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมินเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการในการดำเนินการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไร ในส่วนใดด้วยวัตถุประสงค์อย่างไร การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินที่ชัดเจนทำให้เราสามารถกำหนดวิธีการ เครื่องมือและขั้นตอนในการประเมินได้อย่างไร ถูกต้องและทำให้การประเมินหลักสูตรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลถูกต้องเป็นที่น่าเชื่อถือได้

2. ขึ้นกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผล การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน เกณฑ์การประเมินจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพในส่วนของหลักสูตรที่ถูกประเมิน

3. ขั้นการสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะมีผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายอย่าง ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้และมีความเที่ยงตรงสูง

4. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในบางกรณีถ้าจำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นในการรวบรวมข้อมูล ควรพิจารณาผู้ที่จะมาทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเหมาะสม เพราะผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีส่วนช่วยให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

5. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูลพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม แล้วจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

6. ขั้นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะสรุปและรายงานผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบของการรายงานผลว่าควรจะเป็นรูปแบบใด และการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิก

7. ขั้นนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาหลักสูตรในอนาคตต่อไป

ประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นยิ่ง เพราะจะได้รู้ถึงคุณค่าของหลักสูตร ตัดสินว่าคุณภาพของหลักสูตรมีคุณภาพดีเพียงใด ผลผลิตของหลักสูตร คือ ผู้เรียน เมื่อจบออกไปแล้วเป็นอย่างไร มีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 257-258) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร

ดังนี้

1. ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดดีหรือจุดเสียตรงไหน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงได้ถูกต้อง ส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

2. สร้างความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ และค่านิยมที่มีต่อโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน

3. ช่วยในการบริหารทางด้านวิชาการ ผู้บริหารจะได้รู้ว่าควรจะต้องใส่ใจและสนับสนุน

ช่วยเหลือ หรือบริการทางใดบ้าง

4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา
5. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนนักเรียนได้ผลดี ด้วยความร่วมมือกันทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน
6. ให้ผู้ปกครองทราบความเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหาทางส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไขร่วมกันระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับทางโรงเรียน
7. ช่วยให้การประเมินผลเป็นระบบระเบียบ เพราะมีเครื่องมือ และหลักเกณฑ์ทำให้เป็นเหตุผลในทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น
8. ช่วยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของหลักสูตร
9. ช่วยให้สามารถวางแผนการเรียนการสอนในอนาคตได้ ข้อมูลของการประเมินหลักสูตร ทำให้ทราบเป้าหมายแนวทางและขอบเขตในการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนสำคัญและจำเป็นยิ่งต่อคุณภาพของหลักสูตร เพราะทำให้รู้คุณค่าของหลักสูตร สามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรเป็นอย่างไร เพื่อนำประโยชน์ที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตรควรจะดำเนินการและกระทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพที่ดีที่สุดต่อไป

รูปแบบการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา CIPP MODEL

การประเมินรูปแบบชิป เป็นวิธีการประเมินที่มีผู้นิยมนำมาใช้ในการประเมินหลักสูตร รวมถึงใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ซึ่ง สุภาพร พิศาลบุตร (2543, หน้า 227-228) ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ส่วนด้วยกันคือ

1. การประเมินสาระสำคัญแวดล้อม (Context evaluation) เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือโครงการ เป็นการศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบที่แวดล้อมระบบการผลิตหรือระบบการใช้บริการ หรือองค์การปฏิบัติงาน
2. การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) เพื่อช่วยการตัดสินใจในการเลือกใช้กลุ่มของทรัพยากรหรือปัจจัยที่มีข้อนำเข้าในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือโครงการเป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาแนวทางการจัดหา และจัดสรรทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้าซึ่งได้แก่บุคลากร งบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์และอาคารสถานที่ที่ประหยัดและตอบแทนสูงสุด
3. การประเมินผลกระบวนการ (Process evaluation) เพื่อช่วยการตัดสินใจในเรื่องการเลือกวิธีดำเนินการของแผนงานหรือโครงการหรือหากเป็นโครงการที่ดำเนินการอยู่แล้ว ก็เป็นข้อมูล

พิจารณาตัดสินความก้าวหน้าของวิธีการดำเนินโครงการรวมทั้งการแก้ไขปัญหาขัดข้อง การประเมินผลประเภทนี้จะกระทำต่อจากการประเมินผลปัจจัยนำเข้า เพื่อค้นหาข้อมูลที่เป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาหาวิธี ดำเนินการ โครงการที่เหมาะสม นอกจากนี้ การประเมินผลประเภทนี้ จะช่วยค้นหาข้อบกพร่อง และแนวทางการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องในระหว่าง ดำเนินการโครงการด้วย ถ้าเป็นแผนงานหรือโครงการที่ปฏิบัติจริง ก็จะเป็นการประเมินผลเพื่อ ตรวจสอบว่า แผนงานหรือโครงการนั้นได้ดำเนินการไปตามกระบวนการที่วางไว้ ซึ่งจะบรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มีความคลาดเคลื่อนประการใด การประเมินผลกระบวนการ นี้ จะนำไปสู่การประเมินผลขั้นผลผลิต

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินค่าผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ของแผนงานหรือโครงการที่กำหนดไว้เพื่อช่วยการตัดสินใจว่าในแต่ละขั้นตอน การดำเนินงานควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ขยาย หรือยุบแผนงานหรือโครงการอย่างไร การประเมินผลประเภทนี้คือ การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ของโครงการกับ เกณฑ์ที่ตั้งไว้

แบบจำลองการประเมินผลตาม CIPP Model

แบบจำลอง (Model) หมายถึง วิธีการสื่อสารทางความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการ ที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อในลักษณะต่าง ๆ เช่น แผนภูมิ แผนผัง ระบบสมการ และรูปแบบอื่น เป็นต้น เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย และสามารถนำเสนอเรื่องราวได้ อย่างมีระบบ การประเมินผลโครงการนั้น มีแนวคิดและโมเดลหลายอย่าง ณ ที่นี้ ขอเสนอแนวคิด และโมเดลการประเมินแบบชิปปี้ หรือ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Danial . L. Stufflebeam) เพราะเป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน

แนวคิด การประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ในปี ค.ศ. 1971 สตัฟเฟิลบีม และคณะ ได้เขียนหนังสือทางการประเมินออกมาหนึ่งเล่ม ชื่อ “Educational Evaluation and decision Making” หนังสือเล่มนี้ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เพราะให้ แนวคิดและวิธีการทางการวัดและประเมินผล ได้อย่างน่าสนใจและทันสมัยด้วย นอกจากนี้ สตัฟเฟิลบีมก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่า ท่านผู้นี้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน เรียกว่า CIPP Model เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง มี จุดเน้นที่สำคัญ คือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ อย่าง ต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์การประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เน้นการ แบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่าง ฝ่ายประเมินกับ ฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด

กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน และ เขาได้แบ่งประเด็นการประเมินผลออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือ นโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ หรือไม่ เป็นต้น การประเมินสภาวะแวดล้อมจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องโครงการควรจะทำในสภาพแวดล้อมใด ต้องการจะบรรลุเป้าหมายอะไร หรือต้องการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะอะไร เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึง ความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เป็นต้น การประเมินผลแบบนี้จะทำโดยใช้เอกสารหรืองานวิจัยที่มีผู้ทำไว้แล้ว หรือใช้วิธีการวิจัยนำร่องเชิงทดลอง (Pilot Experimental Project) ตลอดจนอาจให้ผู้เชี่ยวชาญมาทำงานให้ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลนี้จะต้องสำรวจสิ่งที่มีอยู่เดิมก่อนว่ามีอะไรบ้าง และตัดสินใจว่าจะใช้วิธีการใด ใช้แผนการดำเนินงานแบบไหน และต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอกหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่างการดำเนินงานโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรมเวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีกระบวนการไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ มักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว การประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินของโครงการ โดยทั่วไป การประเมินกระบวนการมีจุดมุ่งหมาย คือ

3.1 เพื่อการหาข้อบกพร่องของโครงการ ในระหว่างที่มีการปฏิบัติการ หรือการดำเนินงานตามแผนนั้น

3.2 เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ

3.3 เพื่อการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงานของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือความต้องการ/ เป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการและการประเมินผล เรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย / แผนงาน / โครงการ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย จะเห็นได้ว่าการประเมินแบบ CIPP เป็นการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมด ซึ่งผู้ประเมินจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน กำหนดประเด็นของตัวแปรหรือตัวชี้วัด กำหนดแหล่งข้อมูลผู้ให้ข้อมูล กำหนดเครื่องมือการประเมิน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน

เมื่อพิจารณาถึงช่วงเวลาของการประเมินผลโครงการ เพื่อจำแนกประเภทของการประเมินผลโครงการโดยละเอียดแล้ว เราสามารถจำแนกได้ว่าการประเมินผลโครงการมี 4 ระยะดังต่อไปนี้

1) การประเมินผลโครงการก่อนการดำเนินงาน (Pre-evaluation) เป็นการประเมินว่ามีความจำเป็นและความเป็นไปได้ในการกำหนดให้มีโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ หรือไม่ บางครั้งเรียกการประเมินผล ประเภทนี้ว่า การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) หรือการประเมินความต้องการที่จำเป็น (Need Assessment)

2) การประเมินผลโครงการขณะดำเนินงาน (On-going Evaluation) เป็นการประเมินผลโครงการเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน (Monitoring) และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ

3) การประเมินผลโครงการเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน (Post-evaluation) เป็นการประเมินว่า ผลของการดำเนินงานนั้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้หรือไม่

4) การประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการ (Impact Evaluation) เป็นการประเมินผลโครงการ ภายหลังจากการสิ้นสุดการดำเนินโครงการหรือแผนงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะได้รับอิทธิพลจากการมีโครงการหรือปัจจัยอื่นๆ

นอกจากนี้ สดฟเฟิลบีม ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินผล ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยนำเข้าที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เช่น การตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ / ล้มเลิก หรือขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการประเมินแบบ CIPP Model ทั้ง 4 ประการ และประเภทของการตัดสินใจดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังตาราง 7

ตาราง 7 ความสัมพันธ์การตัดสินใจ และประเภทการประเมินแบบ CIPP Model

ประเภทการประเมิน	ประเภทการตัดสินใจ
การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions)
การประเมินปัจจัยเบื้องต้น/ตัวป้อน (Input Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decisions)
การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementating Decisions)
การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions)

คำว่า รูปแบบ หรือแบบจำลอง ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Model ซึ่งหมายถึง วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผัง ฯลฯ เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย และสามารถนำเสนอเรื่องราวได้อย่างมีระบบ (เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2542 : 27) ในการประเมินผลโครงการนั้นมีแนวคิดและโมเดลหลายอย่าง แต่ในที่นี้ใคร่ขอเสนอแนวคิดและโมเดลการประเมินแบบซิป หรือ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เพราะเป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน

แนวคิดของสต๊าฟเฟิลบีม เน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมิน กับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอ สารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไป ใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมี อกติในการประเมิน

ประเด็นการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model

สต๊าฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ตามอักษร ภาษาอังกฤษตัวแรกของ CIPP Model ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C)

เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการ โครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ เช่น โครงการอาหารเสริมแก่เด็กวัยก่อนเรียน เราจะต้องวัดส่วนสูง และชั่งน้ำหนัก ตลอดจน ดู หิด เหา กลากเกลื้อน ของเด็กก่อน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I)

เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา ฯลฯ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)

เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการ ตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้จะประโยชน์ อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย / แผนงาน/โครงการ ซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษาได้หลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P)

เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือ มาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยน โครงการ แต่การประเมินผลแบบนี้มิได้ให้ความสนใจต่อเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย / แผนงาน / โครงการเท่าที่ควร

นอกจากนี้ สตีฟเฟิลบีมได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยนำเข้าที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เช่น การตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ / ล้มเลิก หรือขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ในการสร้างตัวชี้วัดที่ดี จำเป็นจะต้องมีหลักการที่ใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินการดังนี้

1. เลือกใช้ / สร้างตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทนที่สำคัญเท่านั้น
2. คำอธิบาย หรือการกำหนดตัวชี้วัดควรเป็นวลีที่มีความชัดเจน
3. ตัวชี้วัดอาจจะกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพก็ได้
4. ควรนำจุดประสงค์ของโครงการ หรือประเด็นการประเมินมากำหนดตัวชี้วัด
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดควรรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งปฐมภูมิ และทุติยภูมิยกตัวอย่างการจำแนกประเภทของตัวชี้วัดตามลักษณะของสิ่งที่ได้รับการประเมิน เช่น ตัวชี้วัดด้านบริบท (Context) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมของ ก่อนมีโครงการ (ปัญหาวิกฤต)

2. ความจำเป็น หรือความต้องการขณะนั้น และอนาคต

3. ความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (Input) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. ความพร้อมของทรัพยากร เช่น งบประมาณ คน วัสดุอุปกรณ์ เวลา กฎระเบียบ

3. ความเหมาะสมของขั้นตอนระหว่างปัญหา สาเหตุของปัญหา และกิจกรรม

ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (Process) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. การตรวจสอบกิจกรรม เวลา และทรัพยากรของโครงการ
2. ความยอมรับของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
4. ภาวะผู้นำในโครงการ

ตัวชี้วัดด้านผลผลิต (Product) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. อัตราการมีงานทำของประชาชนที่ยากจน
2. รายได้ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ
3. ความพึงพอใจของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ

เกณฑ์ และตัวชี้วัดดังกล่าวนี้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลโครงการได้ดี ซึ่งจะครอบคลุม มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม ด้านบริหารจัดการ ด้านทรัพยากร และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

นอกจากนั้นยังสามารถวัดถึงความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการพัฒนาต่างๆ ของรัฐได้ ซึ่งในทางปฏิบัติมักประเมินผล จะต้องนำเกณฑ์ และตัวชี้วัดดังกล่าวมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะ และบริบทของโครงการด้วย

สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องออกแบบหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพตามมาตรฐาน อันเป็นความคาดหวังที่กำหนดไว้ร่วมกันในการพัฒนาเยาวชนทุกคนในชาติ นอกจากนั้นหลักสูตรสถานศึกษายังต้องสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สามารถอยู่ในสังคมแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และเกิดความรักความผูกพันในบ้านเกิดเมืองนอน มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชนในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลดังกล่าว นอกจากสถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุมส่วนสำคัญดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมใน

การใช้หลักสูตร พิจารณาถึงงบประมาณและอาคารสถานที่ว่าพอเพียงหรือไม่ และเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะดำเนินการ โดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอน จะทำให้การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทต่างกัน ความพร้อมต่างกัน อีกทั้งมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้งผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาก็มาจากพื้นเพครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ต่างกัน มีความรู้ความสามารถตลอดจนความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้นการวางแผนในการบริหารจัดการหลักสูตรจึงควรพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ สถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม คุณลักษณะการจัดการจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจร และนำผลจากการติดตาม กำกับดูแลคุณภาพนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและใช้หลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการหลักสูตรในยุคปัจจุบันซึ่งมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษาให้มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองนั้น ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการ รูปแบบ และปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) จากกรอบแนวคิดเดิมสู่แนวคิดใหม่ วิธีการบริหารจัดการและแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันหลายระดับ ระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษา

สรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP Model เป็นการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต นอกจากนี้มีการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินคือ ตัดสินใจเพื่อวางแผน เพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เพื่อนำโครงการ ไปปฏิบัติ และเพื่อทบทวนโครงการ

5. โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม

โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม เป็นโรงเรียนประจำอำเภอ เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งแต่ละปีจะมีโครงการและกิจกรรมรองรับตลอดทั้งปี เช่น โครงการขับเคลื่อนการคิดสู่ห้องเรียน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ โครงการสถานศึกษาพอเพียง เป็นต้น

เอกลักษณ์ของโรงเรียน คือ โครงงานสร้างการเรียนรู้ ส่วนอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม วิสัยทัศน์ของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนคอยเต่าวิทยาคมเป็นโรงเรียนแห่งคุณธรรมควบคู่วิชาการ สืบสานภูมิปัญญา และภาคีเครือข่ายเข้มแข็ง ปณิธานของโรงเรียนคือ ผลิตคนดีมีคุณภาพสู่สังคม ปรัชญาของโรงเรียนคือ รักเรียน เพียรคิด จิตพัฒนา จุดเน้นของโรงเรียนคือ พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน ส่วนมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนที่กำหนดคือ โรงเรียนคอยเต่าวิทยาคมดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยแก้ไขและปรับปรุงเพิ่มเติม ดังนี้

1. ตระหนักรู้คุณค่า อนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนา และภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอคอยเต่า ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
2. ผู้ปกครอง ชุมชนและภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา
3. จัด โครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปณิธาน ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา
4. ผลการดำเนินงานส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปณิธาน ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา
5. จัดโครงการ กิจกรรมพิเศษเพื่อตอบสนองนโยบาย จุดเน้น ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาสู่ความเป็นสากล

โรงเรียนคอยเต่าวิทยาคม ได้รับผลการประเมินคุณภาพภายใน โรงเรียนปีที่ผ่านมา ดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีมาก

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนา และส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น ผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

6. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักสูตรสถานศึกษา ได้มีผู้ทำการศึกษา ดังนี้

นิวัติ ภิรมย์สุข (2551) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาครูผู้สอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ครูผู้สอนนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการพัฒนาการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้และผู้เรียน ทำให้การวิจัยเชิงปฏิบัติการของครูผู้สอนเป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูผู้สอนด้วยกันและครูผู้สอนกับนักเรียนเป็นอย่างดีในส่วน

ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังที่ครูผู้สอนทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนแตกต่างกันดังนี้

1. ก่อนครูผู้สอนเข้ารับการพัฒนาการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำ - พอใช้ มากกว่าเมื่อครูผู้สอนเข้ารับการพัฒนาแล้ว ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำ - พอใช้ ลดลง

2. ก่อนครูผู้สอนเข้ารับการพัฒนาการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีพอใช้ - ดีเยี่ยม น้อยกว่าเมื่อครูผู้สอนเข้ารับการพัฒนาแล้ว ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดีพอใช้ - ดีเยี่ยม มากขึ้น

วิทยากร เชียงกูล (2551) ได้ทำการศึกษาภาวะการศึกษาไทยปี 2550 - 2551 เพื่อนำเสนอต่อสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียนพบว่า ขาดแคลนครูทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ห่างไกลที่โรงเรียนส่วนใหญ่เป็น โรงเรียนขนาดเล็ก ขาดการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและสื่อเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะสื่อการเรียนรู้สมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาล่าช้าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นขาดระบบการจัดการและการนิเทศที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากไม่มีแรงจูงใจด้านงบประมาณและค่าตอบแทน รวมทั้งปัญหากรณีโรงเรียนขนาดเล็กที่มีอยู่ถึง 11,720 แห่ง โรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่มักขาดครูที่มีความสามารถเนื่องจากครูที่มีประสบการณ์มักจะย้ายไปอยู่โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูกว่า 60,000 คน กลายเป็นครูที่ถูกทอดทิ้งจากกระบวนการจัดการศึกษา ผลที่ตามมาคือ ภาวะการจัดการเรียนรู้ที่ด้อยคุณภาพลงและส่งผลต่อคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำ การสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือ National Test ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกือบทุกเขตพื้นที่การศึกษา (ร้อยละ 92 - 99) ต้องเร่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์ ทุกตัวบ่งชี้ เพราะผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ปรากฏว่า ด้านมาตรฐานผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ได้คะแนนร้อยละ 11.1 ทั้งระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นคะแนนประเมินที่ต่ำสุด เนื่องจากระบบโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดการเรียนรู้แบบมุ่งท่องจำวิชาการแบบเข้มงวด มีผลให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ลดลง ซึ่งเป็นเรื่องที่ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยเฉพาะผู้บริหารควรตระหนักและหาทางแก้ไขอย่างจริงจัง

ชเนศ ขำเกิด (2552) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตยในวิถีชีวิต พบว่าหลักสูตรทุกฉบับทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้าง ที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยอยู่แล้ว เพียงแต่โรงเรียนใช้ศิลปะในการบริหารหลักสูตร โดยแปลงหลักสูตรแต่ละรายวิชา ไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลก็จะสามารถสร้างเสริมประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นได้ โดยมีได้มุ่งแต่สอนเนื้อหาความรู้อย่างเดียว แต่พยายามจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา และสอนโดยใช้กระบวนการที่เหมาะสมตามที่หลักสูตรหวังอย่างจริงจัง โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการสร้างความตระหนัก วิเคราะห์ทางเลือก กำหนดทางเลือกและเลือกทางเลือกที่เหมาะสม ลงมือปฏิบัติ ประเมินผล การปฏิบัติ ปรับปรุงและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ตามหลักการศึกษเพื่อชีวิตและสังคม ถือว่ากระบวนการจัดการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อให้ผู้เรียน ได้ศึกษาหาความรู้เพื่อเตรียมการสำหรับนำไปใช้ในชีวิตอนาคตเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งหวังให้ผู้เรียน ได้ดำเนินชีวิตจริงไปพร้อมกับการเรียนรู้ด้วย กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน โดยให้ผู้เรียนได้รวมกลุ่มทำโครงการ และดำเนินงานจนครบกระบวนการ นำความรู้จากวิชาต่างๆมาบูรณาการใช้ในการทำกิจกรรมอย่างกลมกลืน กิจกรรมดังกล่าว นอกจากจะทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ อันเป็นการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อชาติบ้านเมืองทางหนึ่งด้วย

ฉัฐวดี รัตนอรุณ (2552) ได้ศึกษาการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสตรีทุ่งสง พบว่า ครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับข้อดีของหลักสูตรแกนกลาง คือ ทำให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และมาตรฐานที่เป็นแกนกลางอันเดียวกันทั่วประเทศ ไม่เกิดความสับสน โดยเฉพาะการวัดและประเมินผล การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะที่สำคัญ ตลอดจนสามารถเพิ่มเติมหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องบริบทของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และครูส่วนใหญ่เข้าใจแนวทางการดำเนินการตามหลักสูตร มีเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ต้องมีการปรับปรุง พัฒนาในด้านบุคลากร แนวทางการจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน งบประมาณ เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอน มีปัญหาอุปสรรคในหลายประการ เช่น จำนวนเวลาการสอนของแต่ละสาระการเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหาการสอนในแต่ละช่วงชั้น ความไม่พร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นต้น ซึ่งปัญหาทั้งหมด ต้องใช้ความร่วมมือของบุคลากร และระยะเวลา ภายใต้การนำของฝ่ายบริหารที่มีความเข้าใจในการ

บริหารงานวิชาการ จึงจะทำให้การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประสบความสำเร็จ

ธีรศักดิ์ อุ๋นอารมย์เลิศ ลุยษ์ วีระนาวิณ จุริวรรณ จันพลา และสัมพันธ์์ สุกใส (2552) ได้ทำการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลักสูตรดังกล่าวในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ โดยมีผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอาจารย์ผู้สอน 2) กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน 3) กลุ่มมหาบัณฑิต 4) กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่ 5) กลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาของมหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก และ 6) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) โดยรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม และแนวทางการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญจากกาสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินบริบทในด้านวัตถุประสงค์ พบว่าผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้ง 5 ข้อ มีความชัดเจน เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต่างๆ และมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างของหลักสูตร พบว่ามีความเหมาะสม (ร้อยละ 66.7 – 100.0) ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรพบว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.86 - 4.94$) ด้านอาจารย์ผู้สอนพบว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 2.96 - 4.94$) ด้านนักศึกษาพบว่ามีเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.87 - 4.85$) และในด้านองค์ประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอนพบว่ามีเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.62 - 4.84$)

3. การประเมินกระบวนการ ประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอนพบว่ามีเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.16 - 4.95$) ด้านการวัดและประเมินผลพบว่ามีเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24 - 4.95$) และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรพบว่ามีเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.14 - 4.94$)

4. การประเมินผลผลิต ประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมหาบัณฑิต มีความเห็นว่าตนเองมีคุณลักษณะทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในระดับมากถึงมากที่สุด

($X = 4.28 - 4.72$) กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาวิทยาลัยติดทา งานอยู่ พบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 40.0) และกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัยที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก พบว่าส่วนใหญ่พบว่ามีความพอใจอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก (ร้อยละ 50.0 เท่ากัน)

5. การประเมินผลกระทบ พบว่ากลุ่มมหาวิทยาลัยมีความเห็นว่าตนเองสามารถนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาในหลักสูตรนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก ($X = 4.35$)

ในปีต่อมา สุเทพ อ่วมเจริญ และมีชัย เอี่ยมจินดา (2553) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) พัฒนารูปแบบการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนของครู
- 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนของครูที่เกิดขึ้นกับครูและนักเรียน ในประเด็นเกี่ยวกับ ผลที่เกิดขึ้นกับครู ได้แก่ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ ทักษะการประเมินการเรียนรู้ และความสามารถในการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ได้แก่ พัฒนาการของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ประชากรที่ศึกษา คือ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี ปีการศึกษา 2552 และกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบอาสาสมัคร (Volunteer Sampling) ได้แก่ โรงเรียน 8 โรงเรียน ครูผู้สอน 128 คน และนักเรียน 1,245 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรการฝึกอบรม/กิจกรรมการพัฒนาคู่มือ ด้านการประเมินการเรียนรู้

ชุดเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ คู่มือ/แนวการใช้รูปแบบการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนของครู และแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การวิจัยและพัฒนารูปแบบการประเมินเพื่อการเรียนรู้และการสอน เป็นการวิจัยเอกสารเพื่อกำหนดรูปแบบการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนของครู โดยรูปแบบการประเมินเพื่อการเรียนรู้และการสอน ประกอบไปด้วย การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม รูปแบบการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนของครู การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รูปแบบการประเมินเพื่อการเรียนรู้และการสอน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ (Content and learning standards : S)เกี่ยวข้องกับมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์สูงสุด ด้วยการระบุนความรู้ มโนทัศน์ และทักษะที่จำเป็นเพื่อการบรรลุความสำเร็จในแต่ละระดับคุณภาพ

1.2 การวัดผลการเรียนรู้และการสอน (Measurement in learning and instruction : M) เกี่ยวข้องกับการวัดผล เริ่มจากการออกแบบการเรียนรู้และหรือแบบจำลองการเรียนการสอนที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การวิเคราะห์การปฏิบัติ 2) การเลือกภาระงานให้นักเรียนแต่ละคน 3) การวัดระดับคุณภาพในการเรียนรู้ทั้งผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)

1.3 การประเมินการเรียนรู้ (Assessment for learning : A) เกี่ยวข้องกับเครื่องมือวัดผลและการให้ระดับคุณภาพในการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ 5 ประเด็น คือ 1) การให้ข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิผลต่อนักเรียน 2) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน 3) ครูปรับการเรียนการสอนโดยใช้รายงานผลการประเมิน 4) คำนึงถึงว่าการประเมินผลมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจและเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ซึ่งมีความสำคัญในการเรียนรู้ และ 5) นักเรียนจำเป็นต้องมีความสามารถในการประเมินตนเองและเข้าใจถึงวิธีการในการแก้ไขปรับปรุง

2. การวิจัยทดลองรูปแบบการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการสอน การฝึกอบรมครูเพื่อใช้รูปแบบการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการสอน และการพัฒนาเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมถึงการนิเทศการสอน

2.1 การฝึกอบรมครูเพื่อใช้รูปแบบการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการสอน มีหลักสูตรการฝึกอบรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 ระบบการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรอิงมาตรฐาน ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการเรียนรู้กับองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

2.1.2 การประเมินการเรียนรู้ การวัดและประเมินการเรียนรู้ : ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม มาซาร์โน และบริกส์

2.1.3 การออกแบบ (หลักสูตร) การเรียนรู้ ตามแนวคิด Understanding by Design การออกแบบโครงสร้างการจัดการเรียนรู้ (Unit Plan) ตัวอย่าง Backward design

2.1.4 เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ (ตามตัวชี้วัด) ระหว่างเรียน และการวัดการเรียนรู้ปลายภาคเรียน

2.1.5 การประเมินการเรียนรู้ ตามสาระและมาตรฐาน ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดพิมพ์ข้อสอบ การจัดทำคู่มือดำเนินการสอบ

2.2 ประสิทธิภาพของหลักสูตรการฝึกอบรม ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพ ได้ค่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E 1) = 83.35 และ ค่าประสิทธิภาพของผลผลิต (E 2) = 84.46

เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม ภาณี อนันต์นาวิ และคุณวุฒิ คนฉลาด (2553) ได้ทำการศึกษา แนวโน้มคุณลักษณะครูไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2562) โดยมีขั้นตอนการทาวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) การสังเคราะห์เอกสาร เป็นการสังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคม โลก สังคมไทย ทิศทางการศึกษาในอนาคตและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูไทยและ 2) การ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารระดับสูง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา กลุ่ม ผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้ที่มีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา จำนวน 20 คน และสังเคราะห์คุณลักษณะของ ครูไทยในทศวรรษหน้าโดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นเป็น คุณลักษณะต่างๆ ที่สำคัญโดยวิธีการอุปนัย (Inductive Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะของครูไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2562) มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้าน ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) ด้านบุคลิกภาพของความเป็นครู 3) ด้านภาวะผู้นำการพัฒนา การศึกษา และ 4) ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วย ความสามารถทางภาษา ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการเรียนการสอนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ ความสามารถทางวิชาชีพครู

3. ด้านบุคลิกภาพของความเป็นครู ประกอบด้วย ความฉลาดด้านสุขภาพ ความสามารถ ทางอารมณ์ ความฉลาดด้านเชาวน์ปัญญา ความฉลาดด้านการเผชิญปัญหาอุปสรรค และความฉลาด ด้านคุณธรรม

4. ด้านภาวะผู้นำพัฒนาการศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางวิชาการ และภาวะผู้ นานการเปลี่ยนแปลง

5. ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ จรรยาบรรณต่อสังคม

และในปีเดียวกันนี้ มัทนา วัฒนอมศักดิ์ (2553) ก็ได้ทำการประเมินหลักสูตรปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมี วัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของหลักสูตร เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรการกำกับดูแลและการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น และ 3) เพื่อศึกษาคุณภาพของดุษฎีบัณฑิตซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตร โดยประชากรของการ

วิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน อาจารย์พิเศษ อาจารย์ภาควิชาอื่น และกรรมการควบคุมคณาจารย์ จำนวน 57 คน นักศึกษาในรุ่นปีการศึกษา 2547-2549 ที่ได้รับอนุมัติหัวข้อคณาจารย์จำนวน 36 คน คณาจารย์บัณฑิต จำนวน 19 คน ผู้บังคับบัญชาของคณาจารย์บัณฑิต จำนวน 19 คน รวมทั้งสิ้น 136 คน โดยรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารวิชาการต่างๆ เอกสารหลักสูตร หนังสือและรายงานการประชุม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการประเมินมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการประเมินหลักสูตรด้านบริบท ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับปณิธาน/วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับปณิธานของคณะศึกษาศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับความต้องการของประเทศ โครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและสังคม ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระของหลักสูตรและรายวิชา

2. ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ได้แก่ โครงสร้างและเนื้อหา อาจารย์ บุคลากรของภาควิชา นักศึกษา วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

3. ผลการประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการวัดและประเมินผล และกระบวนการจัดกิจกรรมของหลักสูตร

4. ผลการประเมินหลักสูตรด้านผลลัพธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ได้แก่ คุณลักษณะของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และผลสัมฤทธิ์นอกเหนือจากทางวิชาการ ส่วนความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร ได้แก่ ควรเพิ่มการสร้างสมประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจากการฝึกงานให้มากขึ้น ผลักดันให้มหาวิทยาลัยรองรับอัตราอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีลักษณะบูรณาการเนื้อหาสาระ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและเชื่อมโยงเนื้อหาให้สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานจริงและสภาพสังคมปัจจุบัน ควรขยายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศ ตลอดจนจัดหาสื่อวัสดุ อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพิ่มมากขึ้น เพียงพอเหมาะสมกับความต้องการและจำนวนของนักศึกษา

นอกจากนี้มีการศึกษาของโรงเรียนมาเรียลัย (2553) ได้ศึกษาการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ปีการศึกษา 2553 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียนที่มีต่อองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา ปีการศึกษา 2553 เพื่อเป็นข้อมูล ในการปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อให้มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพขึ้น คือ พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผล นำข้อกำหนดของหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างจริงจัง ครอบคลุมให้ครบกระบวนการมาตรฐานและทำตัวชี้วัดของหลักสูตร นำผลการประเมินแต่ละครั้งมาวิเคราะห์ปรับปรุงเพิ่มเติมให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพ บังเกิดผลต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและการบูรณาการแบบสหวิทยาการควรให้ชัดเจนมากขึ้น

คณะกรรมการวิจัยสถาบัน โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย (2554) ได้ศึกษา การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย ปีการศึกษา 2554 พบว่า กรรมการสถานศึกษา กรรมการบริหารภายใน หัวหน้างานฯ และครู เห็นด้วยว่า กระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นจริง เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้ แล้วพบว่า กรรมการสถานศึกษา กรรมการบริหารภายใน หัวหน้างานฯ และครู เห็นด้วยสูงสุด ว่ากระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร มีการออกแบบรายวิชาพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 อย่างถูกต้อง กรรมการสถานศึกษา กรรมการบริหารภายใน หัวหน้างานฯ และครู เห็นด้วยว่า กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้เกิดขึ้นจริง เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้แล้วพบว่า กรรมการสถานศึกษา กรรมการบริหารภายใน หัวหน้างานฯ และครู เห็นด้วยต่อเรื่อง มีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล กรรมการสถานศึกษา กรรมการบริหารภายใน หัวหน้างานฯ และครู เห็นด้วยว่า ผลผลิตของหลักสูตรเกิดขึ้นจริง เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้ แล้วพบว่า กรรมการสถานศึกษา กรรมการบริหารภายใน หัวหน้างานฯ และครู เห็นด้วยต่อเรื่องการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เรื่องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และยึดมั่นในประชาธิปไตย

สำหรับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนคอยเต่าวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาเลือกที่จะประยุกต์ใช้ CIPP Model ของ Stufflebeam เพราะได้มีการวิจัยประเมินอภิमान (Meta Evaluation) มาแล้วว่าคุณภาพการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี โดยดำเนินการประเมินทั้งหมด 4 ด้านคือ

1. ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือความพร้อมของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานตามหลักสูตร
3. ด้านกระบวนการบริหารหรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. ด้านผลผลิตจากการใช้หลักสูตร

จากการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งให้เห็นว่า การดำเนินงานตามหลักสูตรสถานศึกษานั้นจะทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยแค่ไหน ก็ต้องอาศัยการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผล โดยการนำวงจร P-D-C-A มาเป็นแนวทางร่วมด้วย เพื่อให้การดำเนินงานนั้นสามารถปฏิบัติได้เป็นอย่างดี และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตอบสนองต่อการปฏิรูปการศึกษา และส่งผลให้การศึกษาของประเทศชาติพัฒนาต่อไป